

‘REPTIELENGEK’ STERRIN SMALBRUGGE:

‘Ik geef een stem aan dieren die eng worden gevonden’

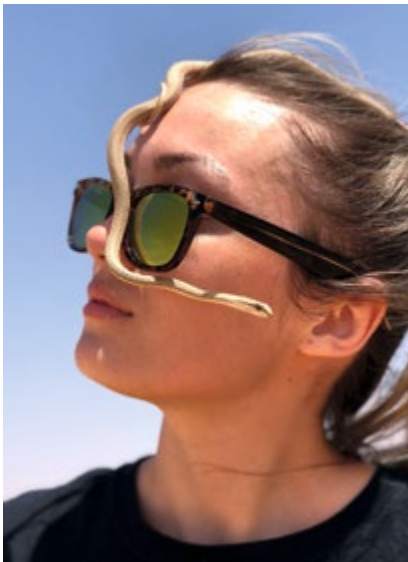
Ze reist de wereld over om reptielen te filmen en te beschermen. Ook haalde ze dit jaar het nieuws met een studie naar maagdelijke voortplanting bij koningscobra’s. Schrijver en presentator Sterrin Smalbrugge heeft het altijd vreemd gevonden dat sommige dieren een groter knuffelgehalte hebben dan andere. ‘Ik wil vooral de sociale kant van dieren benadrukken.’

TEKST MARIANNE WILSCHUT

Hond Rocky, een 16-jarige poedel, is het enige huisdier in de woning in het Twentse Rijssen waar ecologe en herpetologe Sterrin Smalbrugge (27) met haar ouders en zus woont als ze in Nederland is. Nergens staan terraria met slangen of andere reptielen. Die zou je wel verwachten bij iemand die een educatieve theatershow over reptielen presenteert, de hoofdrol heeft in het Videoland-programma Reptielengek, twee kinderboeken over reptielen schreef en ambassadeur is van National Geographic Junior.

‘Ik woon een groot deel van het jaar bij mijn vriend in de Spaanse Sierra Nevada’, vertelt Smalbrugge. ‘Dan is het niet handig om hier in Nederland dieren te houden.’ Maar verwacht ook daar in Spanje geen terraria of dieren in hokken. ‘We maken van ons huis en de omliggende grond wel een walhalla voor de natuur. Zo hebben we een paddenpoel en een konijnenburcht aangelegd en er hangen vleermuizenkasten. ’s Avonds zetten we vaak Netflix uit om te genieten van onze eigen gekosoap op de muren van ons huis. Er spelen zich allerlei intriges af tussen die dieren.’

Samen met haar vader keek Smalbrugge vroeger op Animal Planet naar The Crocodile Hunter, gepresenteerd door Steve Irwin, een Australische dierenkenner met een voorliefde voor reptielen. ‘Ik ben verliefd op alle dieren, ik kan er ook beter mee overweg dan met mensen. Maar ik heb het altijd vreemd en oneerlijk gevonden dat sommige dieren een groter knuffelgehalte hebben dan andere. Waarom hebben kinderen wel posters van leeuwen of panda’s op hun kamer en niet van slangen? Steve Irwin was juist dol op reptielen en ik kan me nog >

STERRIN SMALBRUGGE

Sterrin doet promotie-onderzoek bij de leerstoelgroep Wildlife Ecology and Conservation in Wageningen.

Ze schreef de kinderboeken *Sterrins reptielenreis* (2019) en *Het grote reptielenboek* (2021), geeft educatieve theatershows over reptielen, speelde de hoofdrol in het Videoland-programma *Reptielengek*, en is ambassadeur van National Geographic Junior.

Opleiding: WUR MSc Bos- en Natuurbeheer 2018

‘Mijn doel is niet: kijk mij stoer doen met deze gevaarlijke dieren’

goed een aflevering herinneren waarin hij, de stoere *crocodile hunter*, tranen met tuiten moest huilen om de dood van een krokodil. Dat maakte enorme indruk op mij. Hij was mijn held. Toen hij omkwam tijdens opnames, heb ik me als 12-jarige voorgenomen dat ik net als Steve een stem wilde geven aan dieren die eng worden gevonden.’

Steve Irwin had de neiging om in zijn programma op de dieren te springen en met ze te stoeien. Freek Vonk doet dat ook. Wat is jouw stijl van presenteren?

‘Op tv ligt vaak de focus op de scherpe tanden van dieren en andere gevaarlijke weetjes. Ik vind het belangrijk om juist meer de sociale kant van dieren te belichten. Dat die scherpe kaken van een krokodil ook worden gebruikt om hun jonkies te verplaatsen bijvoorbeeld. Mijn doel is niet: kijk mij stoer doen met deze gevaarlijke dieren. Door dat overdreven masculiene sausje eraf te halen, kunnen meisjes ook denken ‘hé, dat kan ik ook’.

‘Het welzijn van de reptielen staat bovendien voorop. Tijdens de theatershows zeg ik altijd vooraf tegen het publiek dat ik de dieren weer weghaal als ik merk dat ze gestrest raken. Ik rouleer ook met ze, zodat ze niet te vaak op pad hoeven. De dieren die meegaan, wonen bij Reptiles Twente. Daar worden ze met veel zorg gehouden.’

Als student in Wageningen gaf je al goed bezochte colleges over reptielen.

‘Klopt, ik heb colleges gegeven over de koningscobra, over de verborgen krachten van reptielen en een avond over de anatomie van slangen. Het was wel een enorme

vuurdoop die colleges, maar ondanks de zenuwen wilde ik het graag doen. Als ik mijn kennis over dieren wilde doorgeven dan moest ik er gewoon gaan staan. Het scheelde dat ik het samen deed met mijn docent dierwetenschappen Arie Terlouw. Hij heeft mij echt geweldig begeleid. Er was geen afdeling herpetologie, maar ik heb vakken zoölogie bij hem gevolgd en hij heeft uren met mij gezeten om mijn kennis over reptielen te verdiepen. Wat dat betreft was ik een atypische student. Ik was niet veel in het uitgaansleven te vinden. Mijn doel was om cum laude af te studeren en naast de colleges was ik vooral bezig met studeren om maar zoveel mogelijk te weten te komen over reptielen.’

Waarom koos je voor Wageningen, ook al ligt de focus daar niet op reptielen?

‘Leiden lag wat dat betreft meer voor de hand, maar ik heb me er flink in verdiept en allerlei open dagen bezocht. Daardoor wist ik al op de middelbare school dat ik in Wageningen wilde studeren. Ik vind het belangrijk om dieren als onderdeel van het ecosysteem te bestuderen. Wageningen heeft een heel goede ecologie-afdeling en besteedt ook aandacht aan de interactie tussen mens en dier. Ook is er veel ruimte voor persoonlijke begeleiding van docenten. Daarom doe ik er nu ook mijn promotie-onderzoek, bij Frank van Langevelde van de Wildlife Ecology and Conservation Group. Dat persoonlijke contact is echt uniek aan Wageningen. Als leraren zien dat je ergens een passie voor hebt, geven ze je alle ruimte om die te ontplooiën. Naarmate de universi-

teit groeit, wordt het wel steeds lastiger voor docenten om die aandacht te geven.’

Een paar jaar geleden zei je dat er te weinig onderzoek naar reptielen wordt gedaan. Is dat inmiddels beter?

‘Er zijn gelukkig wat nieuwe inzichten bij gekomen, vooral over het sociale leven van reptielen. Zo weten we nu dat de Cubaanse boa’s in groepen jagen en dat deze slangen als embryo in het ei al met elkaar communiceren via hun hartslag. Ook is nu bekend dat de dennenappelskink, een grote hagedis die lijkt op een wandelende dennenappel, zijn hele leven monogaam is. Maar er is nog veel onontgonnen terrein. Van veel soorten is de omvang van de populaties niet eens bekend. Dat is ook zo leuk aan het werken met reptielen, er is nog zoveel ruimte voor nieuwe, baanbrekende ontdekkingen. Ik kan het studenten echt aanraden.’

Zoals het onderzoek waar je aan meewerkte naar de maagdelijke voortplanting van koningscobra’s, dat dit jaar is gepubliceerd in Nature Scientific Reports?

‘In 2015 werd ik gebeld door een bevriende slangenhouder die een koningscobra had die niet in contact was geweest met een mannetje en toch eieren had gelegd. Samen met mijn toenmalige vriend, slangenexpert Romilly van den Bergh, heb ik de eieren opgehaald en in de broedstoof gezet. Van de 24 eieren waren twee embryo’s levensvatbaar. Beide jongen, allebei mannetjes, hebben nog een paar dagen geleefd. Uit DNA-onderzoek is gebleken dat het om parthe-

nogenese ging, maagdelijke voortplanting. Bij parthenogenese wordt tijdens de meiose, het rijpen van de eicellen, in plaats van sperma een bijproduct van de meiose – poollichaampjes – samengevoegd met de eitjes. Dit gebeurt telkens op een andere manier, waardoor er 24 unieke genenpakketjes ontstonden, waarvan er dus twee levensvatbaar waren. Van een paar andere slangensoorten, haaien en hagedissen was al bekend dat ze zich kunnen voortplanten zonder partner, maar bij een koningscobra was dit nog niet eerder vastgesteld. Tijdens dit onderzoek zijn we meer te weten gekomen over hoe het mechanisme werkt. Dat maakte het bijzonder.’

Koningscobra’s zijn goede moeders begrijp ik?

‘Het is de enige slangensoort die een nest bouwt voor de eieren en dat bewaakt. Omdat hun leefgebied in Zuidoost-Azië onder druk staat, onder andere door de komst van palmolieplantages, wijken de cobra’s veel uit naar boerenland waardoor ze het gevaar lopen dat boeren ze doodmaken. Voor The Conservation Front, een natuurbeschermingsorganisatie die ik samen met wildlife-fotograaf Jason Savage heb opgericht, heb ik een documentaire gemaakt over Bali Reptile Rescue, die deze slangen probeert te redden. Shinta, de vrouw achter Bali Reptile Rescue, gaf mij tijdens het filmen de haak zodat ik de slang mocht vangen. Dat was mijn eerste reddingsactie, dat zorgde na affloop voor tranen bij mij. Deze documentaire, die via YouTube is te bekijken, is door corona tot nu toe ons enige werk, maar we willen er meer maken over lokale organisaties die zich inzetten voor soorten waarvan de habitat onder druk staat. Zelf heb ik al enkele minidocumentaires gemaakt en reis ik voor mijn programma Reptielengok onder andere door Nederland en Europa om items te maken over bijzondere reptielen, zoals

Sterrin met woudnimf

wilde kameleons. Ook dichtbij huis leven interessante reptielen, daarvoor hoeft je niet altijd naar exotische oorden.’

Gaat je promotieonderzoek ook over de voortplanting van reptielen?

‘Nee, dat gaat over de ecologische-val-hypothese. Dieren gebruiken aanwijzingen uit hun omgeving om nieuwe leefgebieden te vinden, maar ze kunnen verkeerde keuzes maken als een habitat aantrekkelijker lijkt dan die daadwerkelijk is. In irrigatiekanalen en waterbassins voor vee worden vaak dode reptielen en amfibieën aangetroffen. Ik wil onderzoeken welke triggers hen daar naartoe lokken en hoe het komt dat ze daar doodgaan. In mijn vrije tijd en op vakantie ga ik trouwens altijd samen met mijn vriend speuren bij putten en waterbassins om reptielen en amfibieën te redden. Ik ben constant bezig met het behoud van reptielen.’ ■

‘Ik ben verliefd op alle dieren’